

חודש כסלו

4. א. כתבו מי בביתכם מדליק נרות חנוכה.

ב. היכן אתם מניחים את המנורה?

ג. מדוע במקום זה?

5. ציירו את מנורת החנוכה שנמצאת בביתכם או בבית הכנסת.

6* בחנוכה מוסיפים דברי הודאה לה' בתוך תפילת העמידה בכַרְכַת המזון. דברי ההודאה פותחים בְּמילים "עַל הַנְּסִים וְעַל...". חפשו בסידור הודאה זו. העתיקו את הטבלה במחברת והשלימו את הַחֶסֶר.

 חנוכה	
מתתיהו החשמונאי כוהן גדול ובניו	בימי
מלכות _____.	האויב
להשכיחם _____ מחוקי רצונך.	הגזרה
מסרת _____ ביד חלשים ביד מעטים.	ישועת ה'
וקבעו שמונת _____ _____	ההודאה לה'

7. באיזה יום מימי חנוכה מנורה זו דולקת?

8*. העתיקו את הטבלה למחברת. השלימו את הלכות חנוכה.

 נר חנוכה	
	מי המדליק?
	כמה נרות מדליקים ביום החמישי יחד עם השמש?
	באילו שמנים ונרות מדליקים?
	זמן ההדלקה - ממתי עד מתי?
	כמה זמן הנרות צריכים לדלוק?
	מקום ההדלקה?
	הברכות בלילה הראשון
	מדוע מדליקים נרות חנוכה?

הלכות ברכות פרק נג - סוגי הברכות

מבוא

- אנשי פנסת הגדולה תקנו לברך. הברכה מחנכת אותנו להודות על כל מה שאנו מקבלים. כמו כן הברכה משרישה בנו את הידיעה ואת התחושה שהכל שייך לה'. כל המברך בכונה, מחדיר ומחזק את אמונתו בשים יתברך, ובהשגחתו על כל ברואיו.

הברכות מתחלקות לשלשה סוגים:

1. **ברכות הנהנין:** מברכים לפני אכילה, שתייה או ריח טוב.
2. **ברכות המצוות:** מברכים לפני קיום מצוה, כגון: נטילת לולב.
3. **ברכות השבח:** ברכות שבהן מודים לה' על חסדיו ומשבחים אותו על גדלתו, כגון: ברפת שהחיינו.

קראו את ההקדמה וענו על השאלות הבאות.

1. א. כמה משפיעה עלינו הברכה בעצם אמירתה?
ב. כמה זוכה המכרך ברכותיו בכוונה?

2. כתבו ליד כל ברכה לאיזה סוג היא שייכת.

א. בורא פרי העץ.

ב. לשמוע קול שופר.

ג. לישב בסוכה.

ד. המוציא לחם מן הארץ.

ה. להדליק נר (של) חנוכה.

3. **העתיקו למחברת ומתחו קווים** בין המושג לבין הפירוש המתאים.

ברכות הנהנין ● ● ברכות לפני קיום מצווה, כגון נטילת לולב.

ברכות המצוות ● ● ברכות לפני אכילה, שתייה או ריח טוב.

ברכות השבח ● ● ברכות שבהן מודים ומשבחים את ה' על חסדיו.

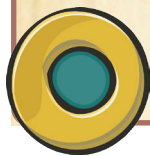
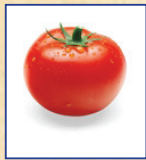
פֶּרֶק כַּד - בְּרֵנֶת הָעֵץ וְהָאֲדָמָה

א. כִּשְׂאוּכָלִים פְּרֵי מִפְרוֹת הָאֵילָן מְבָרְכִים לְפָנַי אֲכִילָתָם:
"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ", כְּגוֹן:
תַּפּוּזִים, תַּפּוּזִים, שְׂקָדִים, אֶפְרֹסִק, שְׂזִיף.

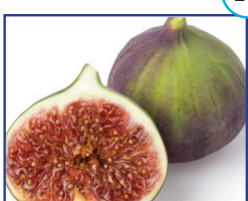

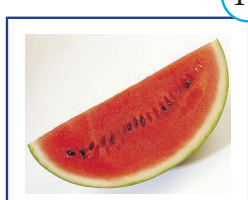

כִּשְׂאוּכָלִים פְּרֵי מִפְרוֹת הָאֲדָמָה מְבָרְכִים לְפָנַי אֲכִילָתָם:
"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה", כְּגוֹן:
עֵגְבָנִיָּה, מֶלֶפְפוֹן, אֲבֵטִיחַ, מֶלּוֹן.

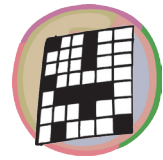

מה מברכים על הפרות ועל הירקות שלפניכם? (סעיף א)

 <p>3</p>	 <p>2</p>	 <p>1</p>
 <p>6</p>	 <p>5</p>	 <p>4</p>
 <p>9</p>	 <p>8</p>	 <p>7</p>
 <p>12</p>	 <p>11</p>	 <p>10</p>
 <p>15</p>	 <p>14</p>	 <p>13</p>

תפזורת

העתיקו את התפזורת למחברת והקיפו בצבע כחול את הפרות שברכתם "בורא פרי העץ", ובצבע חום את הפרות שברכתם "בורא פרי האדמה".
 המילים יכולות להירשם בכל כיוון: מלמעלה, מלמטה, ימינה, שמאלה או באלכסון.

א	ר	צ	ע	ת	ו	ת	א	א
ת	פ	ו	ח	י	כ	ת	ג	ך
פ	מ	ר	ק	ג	ו	ס	ו	צ
ו	נ	ע	ס	ח	פ	י	ז	ש
ז	ג	א	ד	ק	ש	ו	ק	פ
א	ו	מ	י	ע	ב	ו	ר	ח
נ	א	ל	מ	ח	י	ט	ב	א
ס	נ	ו	ה	ד	ש	ת	ו	ת
ה	נ	נ	ב	ע	י	י	ח	ל

תרמילון: אגס,
 בננה, אבטיח,
 מנגו, תפוז, תפוח,
 חרוב, קיווי, מלון,
 שזיף, אפרסק,
 אגוז, תות שדה,
 תות עץ, נשקד

פֶּרֶק נֵה - בְּרֵכַת "שֶׁהַכֹּל"

א. מְבָרְכִים "בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ" עַל כָּל מֵאֲכָל שֶׁלֹא גִדַּל עַל הָאָדָמָה, כְּגוֹן: חֶלֶב, בֵּיצִים, דָּגִים, בֶּשָׂר.

שְׁאֵלוֹת חֶזְרָה

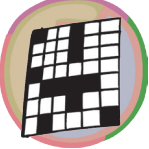

1. כתבו את הכלל מתי מברכים ברכת "שהכל".
2. כתבו במחברת את יוצא הדופן ומהי ברכתו.
 - א. גזר, מלפפון, עגבנייה, תפוז.
 - ב. תפוח, מלפפון, שזיף, ענבים.
 - ג. גבינה, אבטיח, מלון, עגבנייה.
 - ד. בשר, חלב, גבינה, עוגה.

חודש שבט

ה. עוגה, בורקס, בייגלה, לחם.
ו. יין אדום, מיץ ענבים, מיץ תפוזים, יין יבש.

3. חפשו בסידור ומצאו היכן מופיעות ברכת העץ וברכת המזון. כתבו את מספר העמוד ואת שם הסידור שבו הנכם מתפללים.

4. מצאו את הפסוק: **"ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"**, ואת הצירוף: **"ארץ ישראל ארץ הקודש"**. התחילו מן האות א' במשבצת הימנית העליונה, תוכלו להתקדם

לכל הכיוונים, בהצלחה!

א	ו	ד	ב	ש		ה	נ
ר	ן	א	ר	צ	י	ו	א
צ	מ	ש	ר	א	ל	ר	ת
ח	ש	א	ר	צ	ה	מ	ו
ט	ת	ק	ו	ד	ש	ו	ן
ה	י	ז	צ	ר	א	ן	פ
ו	ש	ע	ו	ר	ה	ו	ג

* עיינו בסידור והעתיקו למחברת את "ברכת בורא נפשות רבות": שָׁנְנוּ בְרָכָה זוּ בְּעַל פֶּה.

* עיינו בסידור ומצאו את ברכת "מעין שלוש", הברכה שמברכים לאחר אכילת עוגה, פירות משבעת המינים ושתיית יין. השלימו את החסר במחברת.
ברוך אתה ה' _____, על המחיה ועל הכלכלה _____
לאכול מפריה ולשבוע מטובה. _____

טבלת סכומי הלכות ברכות

<p>ברכה אחרונה [אם אכל כזית (28 גרם) או שטה (86 גרם)]</p>	<p>ברכה ראשונה (אם אכל כלשהו)</p>	<p>סוגי האכל</p>
<p>ברכת המזון</p>	<p>"המוציא לחם מן הארץ"</p>	<p>לחם, חלות, פתה ולחמניה </p>
<p>"על המחיה ועל הכלכלה"</p>	<p>"בורא מיני מזונות"</p>	<p>עוגות, בורקס, ופל, לחמניה מתוקה </p>
<p>"על הגפן ועל פרי הגפן"</p>	<p>"בורא פרי הגפן"</p>	<p>ין </p>
<p>"על העץ ועל פרי העץ"</p>	<p>"בורא פרי העץ"</p>	<p>ענבים, תאנים, רמונים, זיתים, תמרים משבעת המינים</p>

ברכת "מעין שלוש"

חודש שבט

<p>בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה [אם אכל כזית או (28 גרם) שְׁתֵּה 86 גרם]</p>	<p>בְּרָכָה ראשונה (אם אכל כלשהו)</p>	<p>סוגי האכל</p>
<p>"בורא נפשות רבות"</p>	<p>"בורא פרי העץ"</p>	<p>תפוז, תפוח, שזיף, אפרסק</p> <p>פרות רגילים</p>
<p>"בורא נפשות רבות"</p>	<p>"בורא פרי האדמה"</p>	<p>בננה, ירקות, מלון, אבטיח</p>
<p>"בורא נפשות רבות"</p>	<p>"שהכל נהיה בדברו"</p>	<p>מים, מיץ, גבינה, בשר, פרי בשר, פרי מרסק</p>

* העתיקו למחברת ומתחו קווים בין סוגי האוכל, הברכה הראשונה והברכה האחרונה הראויה להם.

ברכה אחרונה

סוגי האוכל

ברכה ראשונה

	● 	● "שהכל נהיה בדכרו"
● "בורא נפשות"	● 	●
	● 	● "בורא פרי העץ"
	● 	●
● "ברכת המזון"	● 	● "בורא פרי האדמה"
	● 	●
	● 	● "בורא מיני מזונות"
	● 	●
● "מעין שלש"	● 	●
	● 	● "המוציא לחם מן הארץ"

פָּרֶק נו - הַלְכוֹת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת

מבוא

• מקור המצוה בתורה:

”עֲשֵׂר תַעֲשֵׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֵרַעְךָ ... וְאֶכְלַת לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשִׁכְּוֹן שְׁמוֹ ...” (דברים יד, כב-כג).

• **טעם המצוה:** טעם המצוה הוא שגזכר שה' הוא הנותן לנו את הפרות והירקות הללו, ולכן יש לתת מעט מהם לכהנים, ללוויים ולעניים.

(על פי ספר החנוכה, מצוה תקז)

• מצוות התלויות בארץ

אחת מהמצוות התלויות בארץ היא מצות הפרשת תרומות ומעשרות. ארץ ישראל היא ארץ קדושה, ולכן כל פרי הצומח בה יש בו קדשה. התורה מצוה אותנו להפריש חלק מסוים למטרה של קדש ולתת תרומות ומעשרות אלו לכהנים וללוויים.

• בזמן שרוב עם ישראל היה בארץ, נתנו מכל הפרות והירקות לתרומה לכהן, עשירית ללווי, ועוד עשירית לעניים או שהבעלים אכלו אותם בקדשה ובטהרה בירושלים. כיום, רוב עם ישראל עדין איננו בארץ, וחכמים קבעו שיש להפריש קצת יותר ממאית מכל הגדולים.

- א. גדולי קרקע (פרות, ירקות, תבואה וקטניות) שגדלו בארץ ישראל, חייבים בהפרשת תרומות ומעשרות.
- ב. יש להקפיד לקנות בחניות ירקות שיש השגחה על הפרשת תרומות ומעשרות. ואם אין, יש להפריש לבד בבית. כך גם בשמקבלים ירקות או פרות מאנשים שמגדלים בחצר ביתם יש לוודא שהפרשו תרומות ומעשרות.
- ג. סדר ונסח ההפרשה מופיעים בסדורים.
- ד. פרות וירקות שלא הפרישו מהם נקראים **טבל**.

שאלות מחרה

- 1. כתבו מהו טעם מצוות הפרשת תרומות ומעשרות מהתבואה ומה הפרות?
- 2. הסבירו את המושג: "מצוות התלויות בארץ".

שאלות חקר

- 3. שאלו את הוריהם האם אתם מעשרים את הפרות בבית או שאתם קונים ממרכול שמוכר פרות מעשרים?

חודש שבט

4. חפשו על קופסאות שמורים (כמו: מלפפונים, זיתים ועוד) שכתוב עליהן שהופרשו תרומות ומעשרות. כתבו במחברת את שם המוצר, את שם החברה המספקת ואת הנוסח המעיד שהופרשו תרומות ומעשרות כדין.

מעשה שהיה

"אילן, אילן! במה אברכה?"

רבי יצחק ורבי נחמן ישבו ולמדו תורה שעה ארצה. בקש רבי נחמן מרבי יצחק שיאמר לו הלכה לשלמד. אמר לו רבי יצחק: אסור לדבר בזמן הסעודה כי זה מסכן, אדם שאוכל ומדבר יכל להחנק. כשנפרדו בקש רב נחמן: "יברכני, רבי".

השיב לו רבי יצחק:

"אמשל לך משל, למה הדבר דומה? לאדם שהיה הולך במדבר והיה רעב, עיף וצמא, ומצא אילן שפרותיו מתוקין וצלו נאה ואמת הפנים עוברת תחתיו.

אכל מפרותיו ושטה ממימיו וישב בצלו.

וכשבקש לילך אמר: 'אילן, אילן! במה אברכה?"

אם אמר לך שיהו פרותיה מתוקין, הרי פרותיה מתוקין;

שיהא צלך נאה, הרי צלך נאה;

שְׁתֵּהא אַמַת הַמַּיִם עוֹבְרַת תַּחְתֵּיךָ, הַרִי אַמַת הַמַּיִם עוֹבְרַת
תַּחְתֵּיךָ.
אָלֵא, יְהִי רָצוֹן, שֶׁכָּל נְטִיעוֹת שְׁנוֹטְעִין מִמְּךָ יִהְיוּ כְּמוֹתֶךָ.

אַף אַתָּה, בְּמָה אֲבָרְכֶךָ?
אִם בַּתּוֹרָה, הַרִי (יֵשׁ לְךָ) תּוֹרָה;
אִם בְּעִשָׂר, הַרִי (יֵשׁ לְךָ) עִשָׂר;
אִם בְּבָנִים, הַרִי (יֵשׁ לְךָ) בָּנִים.
אָלֵא יְהִי רָצוֹן, שִׁיְהִיוּ בְּנֵיךָ כְּמוֹתֶךָ" נַעַל פִּי מִסִּכַת תַּעֲבִית, דָּף
ה, עַמּוּד ב).

נְטִיעוֹת ט"ו בְּשֶׁבֶט

- א. לפני יותר ממאה שנה החלו לטעת עצים בט"ו בשבט. מנהג זה אינו נזכר בהלכה, אך הוא התקבל על ידי רבים.
- ב. אין נוטעים עצים בט"ו בשבט שחל בשבת ולא בט"ו בשבט בשנת שמטה.

"וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל" (ויקרא יט, כג)
"אמר להם הקב"ה לישראל: אף על פי שתמצאו אותה
מלאה כל טוב, לא תאמרו: לא נשב ולא נטע, אלא היו זרזים
בנטיעות".

(מדרש תנחומא, פרשת קדושים)

פָּרֶק כֵּז - מְבוֹא לְהִלְכוֹת צְדָקָה

מְקוֹר הַמְצוּה בַּתּוֹרָה:

” (ז) כִּי יִהְיֶה כֶּה אֲבִיוֹן מֵאַחַד... לֹא תֹאמְרִי אֶת לְבַבְךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאַחִידָה הָאֲבִיוֹן: (ח) **כִּי פִתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לוֹ**... (י) נָתוֹן תִּתֵּן לוֹ... כִּי בְגִלְלַת הַדְּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֶׂיךָ... פִּתַּח תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאַחִידָה לְעֲנִיָּה וּלְאֲבִינָה בְּאַרְצְךָ” (דְּבָרִים טו).

בְּאוּרִים:

לֹא תֹאמְרִי אֶת לְבַבְךָ - לֹא לְהִקְשׁוֹת אֶת הַלֵּב

וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ - לֹא לְסַגֵּר אֶת הַיָּד

אֲבִיוֹן - עָנִי

טַעַם הַמְצוּה:

לְהַרְגִיל אוֹתָנוּ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וְהַרְחָמִים, מִתּוֹךְ כֶּה נִזְכָּה לְקַבֵּל אֶת הַטּוֹב. כִּי הַבְּרָכָה וְהַטּוֹב שׁוֹרִים רַק בְּאֶדָם שְׁעוֹשֶׂה טוֹב. בְּמַעֲשִׂים אֵלֵינוּ אָנוּ נַעֲשִׂים שְׁלִיחֵי ה' לְהִיטִיב לְעוֹלָם. שְׂזֶה כָּל רְצוֹן ה' לַעֲשׂוֹת טוֹב לְכָרוֹאִיו (עַל פִּי סֵפֶר הַחֲנוּךְ, מְצוּה סו, תַעֲט).

לְהַזְהִיר בְּמִצְוֹת צְדָקָה:

”חֲזִיבִין אָנוּ לְהַזְהִיר בְּמִצְוֹת צְדָקָה... כָּל הַמְרַחֵם מִרְחָמָיו עָלֵינוּ... כָּל הַמַּעֲלִים עֵינָיו מִן הַצְּדָקָה הַרִי זֶה... נִקְרָא רָשָׁע”.
(רמב"ם, הַלְכוֹת מִתְּנֻזוֹת עֲנִיִּים, פָּרֶק י, הַלְכוֹת א-ה)

מעשה שהיה

מתן בסתר

בשכנותו של מר עוקבא גר עני אחד. מר עוקבא היה רגיל להניח עבורו בכל יום ארבעה זוזים בחר הדלת. יום אחד אמר העני: אלף ואראה מי הצדיק הנותן לי צדקה מדי יום.

באותו היום התעכב מר עוקבא בבית המדרש. באה אשתו לקראתו, ונתנו יחדו את הצדקה לעני. כיון שהרגיש בכף העני, יצא לראות מי הם הנותנים. ברחו מפניו מר עוקבא ואשתו. על מנת להסתתר מהעני, נכנסו לתנור שהאש שבו הייתה גרופה, אך עדין חם היה.

ראתה אשתו של מר עוקבא שרגליו נשרפות מחמת החם. אמרה לו: הרם רגליך והנח על רגלי, שאני איני נכוית. הצטער מר עוקבא שרק לאשתו ארע נס זה. אמרה לו אשתו: אני מצויה בתוך ביתי, וכשכבאים העניים אני מיד מאכילה אותם ולא

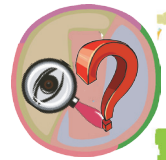
נותנת להם כסף שיקנו בו דבר מה לאכל. על כן קרוכה הנאתם מן הצדקה שלי יותר מן הכספים שמקבלים ממך.

שואלת הגמרא: מדוע עשו כן והסתתרו בתנור חם? ומבארת: מפני הדרכתו של רבי שמעון בר יוחאי: "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים". (על פי תלמוד בבלי, מסכת כתובות, דף סז, עמוד ב)

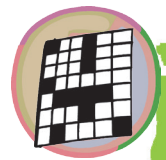
שאלות מחרה

1. מהו מקור מצוות הצדקה מן התורה?
2. אילו מסרים ניתן ללמוד מהסיפור של מר עוקבא ואשתו?
3. הסבירו את דברי הרמב"ם: "כל המרחם מרחמין עליו".
4. כיצד נקרא אדם המתעלם מעני ואינו נותן לו צדקה.

שאלות חקר ואתגר

5. א. מהו טעם מצוות הצדקה?
- ב. כתבו טעמים נוספים למצוות הצדקה.

סדרו את האותיות שהתערבבו וכתבו במחברת את המושג והסבירו אותו.

א. תמן בתרס	ב. דקצה תלצי מתמו
ג. תפוח תחפת	ד. תנון תתן

פֶּרֶק נח - הַלְכוּת צְדָקָה

מַעֲלַת מִצּוֹת הַצְּדָקָה

"שְׁקוּלָה צְדָקָה כְּנֶגְדַּ כָּל הַמִּצּוֹת..."
וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: כָּל הַנוֹתֵן פְּרוּטָה
לְעַנִּי מִתְבָּרֵךְ בְּשֵׁשׁ בְּרָכוֹת,
וְהַמְפִּיֵּסוֹ בְּדִבְרֵי־ב-י"א
בְּרָכוֹת... רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר:
כָּל הַרְגִיל לַעֲשׂוֹת צְדָקָה - זֹכֶה הוּוּן
לוֹ בָּנִים בְּעֵלֵי חֲכָמָה, בְּעֵלֵי עֲשָׂרָה,
בְּעֵלֵי אֲגָדָה...".

(תלמוד בבלי, מסכת בבא בתרא, דף ט, עמוד ב)

א. כָּל אָדָם חַיִּב לִתֵּן צְדָקָה, אֲפֹלוּ עַנִּי הַמְּקַבֵּל צְדָקָה חַיִּב לִתֵּן
צְדָקָה מִמָּה שֶׁנִּתְּנוּ לוֹ.

ב. הַנוֹתֵן מִטְּבַע לְתוֹךְ קֶפֶה שֶׁל צְדָקָה, כְּשֵׁי אֵינוֹ
יודֵעַ לְמִי נָתַן וְהֵעֱנִי אֵינוֹ יודֵעַ מִמִּי קָבַל, הֵרִי
הוּא מְקַיֵּם מִצְוֹת צְדָקָה רְאוּיָה וְטוֹבָה.

ג. מִי שֶׁמְשַׁכְּנֵעַ אֲחֵרִים לִתֵּת צְדָקָה שְׂכָרוֹ גָּדוֹל
מִשְׂכָּר הַנוֹתֵן.

ד. הצדקה המעלה ביותר היא לתת מתנה או הלוואה לאדם כדי שלא יצטרך לבריות.

ה. גדולי חכמים היו נותנים צדקה לפני התפלה, ככתוב: **"אני בצדק אחזה פניך"** (תהלים יז, טו).

ו. יש להתרגל לתת לצדקה מתנה מועטת. יש להתרגל לתת מדמי הפיס.

ז. יש לתת צדקה לעני בשמחה ובסבר פנים יפות.

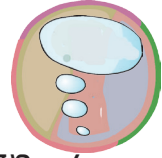

שאלות חכמה

1. מי חייב לתת צדקה? (סעיף א)
 - א. גברים בלבד.
 - ב. עשירים בלבד.
 - ג. כל אדם, אפילו עני, נותן ממה שנותנים לו.
2. מהי הדרך לקיים מצוות צדקה בצורה הטובה ביותר? (סעיף ד)
 - א. הנותן סכום גבוה לעני.
 - ב. הנותן מתנה או המלווה לעני כדי שלא יצטרך לבריות.
 - ג. הנותן צדקה לעני.
3. כתבו על מעשי צדקה שלכם או של אחרים.

שאלות חשיבה ואתגר

4. מדוע גם עני חייב לתת צדקה ממה שקיבל?
5. מדוע המשכנע אחרים לתת צדקה, שכרו גדול יותר משכר הנותן?

מצאו את מאמר חז"ל המבטיח שגאולת ישראל תהיה בזכות מצוות הצדקה. התחילו באות המודגשת.

ש	פ	ק	ע	ה
ג	ה	ז	צ	ג
א	ת	ק	ה	ז
ו	א	ה	ל	ו
ל	ת	ש	י	
ה	ב	מ	ו	
ב	ר	ק	ל	

ארגון חבילות מזון לנזקקים בערב שבת ובערב חג

מעשה שהיה

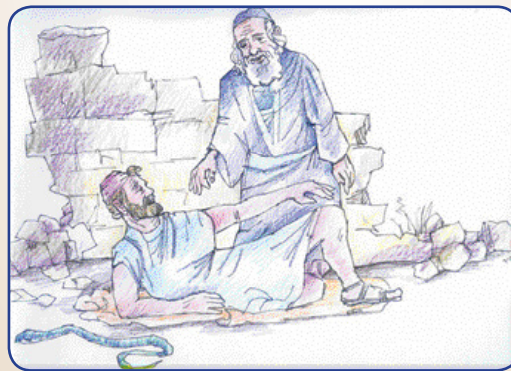

ה' מתפייס בצדקה

שני תלמידים של רבי חנינא יצאו לקצץ עצים. ראה אותם אסטרוולוג (מגלה עתידות שיהיה גוי) ואמר: שנים הללו יוצאים ולא יחזרו. כשיצאו פגע בהם אדם אחד.

אמר להם: שלושה ימים שלא טעמתי כלום. הייתה עמם כפר אחת, פרסו מחצה ונתנו לו. אכל והתפלל עליהם, אמר להם: כשם שקימתם היום את נפשי, כך תתקיים היום נפשכם. יצאו בשלום וחזרו בשלום.

והיו שם בני אדם ששמעו את מגלה העתידות. אמרו לו: שקרן אתה! ולא כך אמרת: "שנים הללו יוצאים ולא יחזרו"? הלכו ובדקו בחבילותיהם ומצאו נחש חתוף, חציו בחבילה אחת וחציו בחבילה אחרת.

שאלו אותם: מה דבר טוב עשיתם היום? ספרו להם אותו המעשה. אמר אותו מגלה עתידות: ומה אני יכול לעשות - ואלהיהם של היהודים מתפייס בצדקה של חצי כפר לחם! (על פי ירושלמי, מסכת שבת, פ'קו, הלכה ט).

פֶּרֶק יֵט - דִּינֵי פּוּרִים (א)

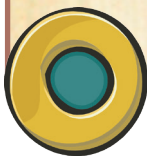

פְּרֻשֶׁת זְכוֹר

א. בְּשִׁבְתָּ שְׁלֹפְנֵי פּוּרִים קוֹרְאִים בְּבֵית הַנְּנֻסָּת אֶת פְּרֻשֶׁת הַשְּׁבוּעַ וְגַם פְּסוּקִים מִסֵּפֶר דְּבָרִים, בָּהֶם ה' מְצִיחַ אוֹתָנוּ לְזָכֹר אֶת מַעֲשֵׂי עַמְּלֶק. עַמְּלֶק נִלְחַם בְּעַם יִשְׂרָאֵל לְאַחַר צֵאתוֹ מִמִּצְרַיִם וְלֹא פָּחַד מֵה'. גַּם הֶמֶן הִרְשָׁע הוּא מְזַרַע עַמְּלֶק.

”זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לְךָ עַמְּלֶק בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם... תִּמְחָה אֶת זְכוֹר עַמְּלֶק מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח” (דְּבָרִים כה, יז-יט)

ב. קְרִיאַת ”פְּרֻשֶׁת זְכוֹר” הִיא חוֹבָה מִן הַתּוֹרָה וַיֵּשׁ לְהַקְפִּיד לְשִׁמְעַת קְרִיאָה זוֹ.

מבוא

בתקופת בית המקדש השני, גזר המן להשמיד ולהרג את כל היהודים בכל מדינות המלך אחשוורוש. עם ישראל צם והתפלל לה'. ה' עשה נס גדול, והמן הרשע ובניו נתלו, וליהודים נתנה רשות להלחם באויביהם ולנצחם.

החכמים קבעו ימי משתה ושמחה, ששח והודאה לה' על הנסים. בכל המקומות מצינים את פורים בי"ד באדר, ובכפרים מקפות חומה מימות יהושע בן נון, מצינים את פורים בט"ו באדר.

דיני מקרא מגלה

א. תיב כל אדם (נשים וגברים) לקרא את המגלה בליילה ולחזור ולקוראה ביום. אין יוצאים ידי חובה בשמיעה מרדיו וטלויזיה.

ב. לפני קריאת המגלה מברכים שלוש ברכות:

1. ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על מקרא מגלה.
2. ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.
3. ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

ג. בקריאת המגלה של יום: קהלות בני ספרד אינן מברכות ברפת "שהחיינו", אולם קהלות בני אשכנז מברכות ברפת "שהחיינו" גם בקריאה של היום.

- ד. שליח צבור צריך לברך ולקרא את המגלה מעמד (בעמידה) מפני כבוד הצבור, אולם הצבור רשאי לשבת.
- ה. מגלה נכתבת כמו ספר תורה, על קלף ובדיו. מגלה הפתובה על גיר או מדפסת על קלף - פסולה.

ו. בשעת קריאת המגלה צריך כל אחד להקשיב היטב מתוך הספר, ולשמע כל מלה מהחזן, כדי לצאת ידי חובת המצוה של מקרא מגלה. ואם לא שמע מילה מסימת, יקראנה מתוך הספר.

ז. אין לדבר בשעת קריאת המגלה. עקר המצוה הוא לשמע את המגלה ולא בכך שמרעישים בזמן שמזכירים את שם המן.

שאלות מחכה

פתבו נכון או לא נכון במחברת על המשפטים הבאים. (סעיף א)

1. א. מצווה מהתורה לקרוא את מגילת אסתר.
- ב. נשים פטורות ממקרא מגילה.
- ג. קוראים את המגילה כלילה וביום.
- ד. השומע קריאת מגילה ברדיו קיים את המצווה.
- ה. הכי חשוב בעת קריאת המגילה הוא להרעיש כשמזכירים את המן.

2. אילו ברכות יש לברך לפני קריאת המגילה? (סעיף ב)

חודש אדר

3. עֵינֵינוּ בְּסָדוֹר בְּבִרְכּוֹת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וְהַשְּׁלִימוּ בַּמַּחְבֵּרֶת אֶת הַבְּרָכָה הַנֶּאֱמָרֶת לְאַחַר קְרִיאַת הַמְּגִלָּה.
"בָּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם... וְהִדָּן אֶת דֵּינֵנוּ וְהַנּוֹקֵם אֶת נַקְמַתֵּנוּ... בָּרוּךְ אַתָּה ה' הַנּוֹפֵר לַעֲמֹו יִשְׂרָאֵל מִכָּל צָרֵיהֶם, הָאֵל הַמּוֹשִׁיעַ".

4. מִי חַיִּיב לַעֲמוֹד בְּשַׁעַת קְרִיאַת הַמְּגִלָּה וּמִדּוֹעַ? (סַעִיף ד')

5. הַעֲתִיקוּ לַמַּחְבֵּרֶת אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הַבָּאִים וּמִתְחַוֵּ קוּוִים.

- ● מגילה כַּשֶּׁרָה
- מגילה הַכְּתוּבָה עַל נִיִּר
- ← ● מגילה מוֹדַפְסֶת עַל קַלָּף

פֶּרֶק ל - דִּינֵי פּוּרִים (ב)

מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת

א. מְצוֹת הַיּוֹם לְשֻׁלַח מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ. יֵשׁ לְשֻׁלּוּחַ לְפָחוֹת שְׁתֵּי מְנוֹת לְאִישׁ אֶחָד. כְּפִי טְפֹתוֹב בַּמְגֵּלָה: "מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת אִישׁ לְרֵעֵהוּ".

ב. מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת צָרִיךְ לִהְיוֹת דּוֹקָא מְמִינֵי מְאָכֵל, לִכֵּן אֵין יוֹצְאִים יָדֵי חוֹבֵת מְצוֹת מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת בְּכֶסֶף, בְּבָגְדִים אוֹ בְּתַכְשִׁיטִים.

מְתַנּוֹת לְאַבְיוֹנִים

ג. מְצוּהָ שְׂתִיתֵן אָדָם בְּפוּרִים לְפָחוֹת שְׁתֵּי מְתַנּוֹת לְשְׁנֵי עֲנִיִּים (מְתַנָּה לְכֹל עֲנִי), וְכֹל הַפּוֹשֵׁט יָד נוֹתֵנִים לוֹ.

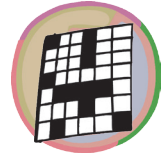
ד. יוֹצְאִים יָדֵי חוֹבָה בְּמְצוּהָ זוֹ בֵּין בְּנֵתִינַת מְעוֹת (כֶּסֶף) בֵּין בְּתַבְשִׁיל אוֹ כֹּל דְּבַר מְאָכֵל. יַעֲקָר הַדִּין דֵּי בְּנֵתִינַת פְּרוּטָה לְכֹל אַבְיוֹן (עֲנִי).

ה. גַּם הַנְּשִׁים חַיְבוֹת בְּמְשֻׁלוּחַ מְנוֹת וּמְתַנּוֹת לְאַבְיוֹנִים בְּפוּרִים.

ו. מְצוּוֹת מְשֻׁלוּחַ מְנוֹת וּמְתַנּוֹת לְאַבְיוֹנִים זְמַנָּן בַּיּוֹם וְלֹא בַלַּיְלָה.

"...איש לרעהו ומתנות לאכיונים..."

ל	ו	ח	מ	נ
ש	מ		ת	ו
	ה	ע	א	י
	ו	ר	ל	ש

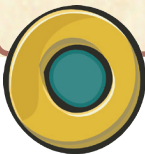
מצאו את המצוה המסתתרת כאן. התחילו מן האות מ' המודגשת. כתבו את המצוה במחברת.

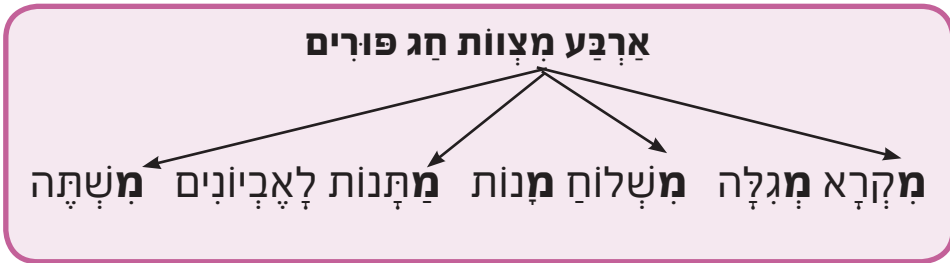
סְעוּדַת פּוּרִים

ז. מצוה להרבות בסעודת פורים ועקר הסעודה ביום ולא בלילה, ואם עשאה בלילה לא יצא ידי חובה.

ח. בסעודה יש להלל ולשבח את ה' על הנסים שנעשו לעם ישראל לשיר ולשמח.

שאלות חכמה

1. כמה מנות צריך לתת ולכמה אנשים, כדי לקיים מצוות "משלוח מנות" בפורים? (סעיף א)
 - א. שתי מנות לאיש אחד.
 - ב. שתי מנות לשני אנשים.
 - ג. שלוש מנות לאיש אחד.

2. כמה מתנות צריך לתת ולכמה אביונים, כדי לקיים את מצוות "מתנות לאביונים" בפורים? (סעיף ג)
 - א. מתנה אחת לעני אחד.
 - ב. שתי מתנות לעני אחד.
 - ג. שתי מתנות לשני עניים.

3. משלוח מנות הוא:
 - א. כסף לעניים
 - ב. מיני מאכל
 - ג. מתנות
 - ד. בגדים

חודש אדר

4. מהן ארבע מצוות חג פורים.
- א. 1. מקרא מגילה ב. 1. מתנות לחברים ג. 1. מקרא מגילה
2. סעודה 2. משלוח מתנות 2. משתה
3. משלוח מנות 3. משתה 3. מתנות לאביונים
4. מתנות לאביונים 4. מקרא מגילה 4. תחפושת
5. שירה שלחה משלוח מנות לחברתה במהלך יום פורים, דביר שלח משלוח מנות בליל פורים. מי קיים מצוות משלוח מנות ומי לא? (סעיף ו)

מעשה שהיה

פורים שמחה

היהודים החלו נאספים בבית הכנסת של העיר ברדיצ'ב לשמע את קריאת המגלה. בעוד הקהל עומד להתחיל בתפלה, נגשה אשה עניה לרב, שהסתפקה בכשרותו של העוף שלה. "רבי", אמרה האשה בקול בוכים, "רבי, אוי ואבוי לוי שאלה יש לי... רבי".

הסתכל רבי לוי יצחק על התרנגול, חשב כמה רגעים ואמר: "התרנגול אינו כשר ואסור לאכל אותו".

הביטה האשה ברבי לוי יצחק אובדת עצות. "רבי", היא צוחה בקולי קולות, "רבי, בפרוטותי האחרונות קניתי תרנגול זה. בעלי חלוש וחולה וחשבתי שקצת מרק עוף ישיב את נפשו. אוי וי, מה אעשה עכשוק".

רבי לוי יצחק שאלה לשמה ולכתבתה ושלחה לשמע את קריאת המגלה.

הוא בעצמו לא חזר לבית הכנסת, אלא לבש את מעילו ויצא לרחוב. בצעדים מהירים הוא הלך... הבייתה. בבואו הבייתה, הוציא רבי לוי יצחק מפה לבנה ושם בה לחם, אֶזְנֵי הָמֶן ופרות שונים. איש מלבדו לא היה בבית ורבי לוי יצחק חפש וחיפש עד שמצא סיר עם עוף מבשול. הוא לקח מכל הבא ליד, שם במפה הלבנה ויצא לדרכו.

משמצא את בית האשה ונכנס פנימה, הגיע לאֶזְנֵי קול חלוש שפקע מחדרון קטן: "זו את, בילה? מה היה עם ה'שאלה'?"... "פורים שמח! פורים שמח!", השיב רבי לוי יצחק. "הנה, השם יתברך שלח לכם משלוח מנותו אכלו ושתו בשמחה".

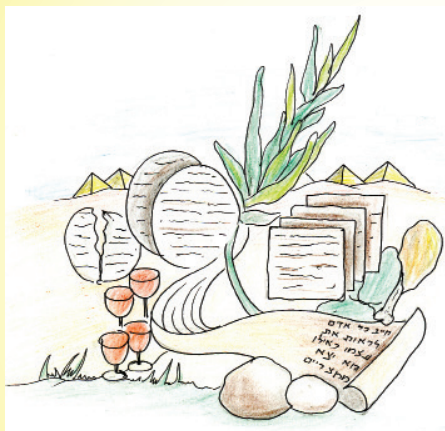
אחר שהוציא הכל מהמפה וסידר על השלחן, הלך רבי לוי יצחק שמח וטוב לב לבית הכנסת לתפילה ולקריאת המגלה.

כמנהגו מדי שנה בשנה קרא רבי לוי יצחק בעצמו את המגלה. שנים רבות לאחר מכן ספרו האנשים כי באותה שנה היתה קריאת המגלה מיוחדת במינה. תאר פני קדשו של רבי לוי יצחק האיר באור מיוחד.

היהודיה העניה ספרה לחברותיה את דבר הפלא של משלוח מנות מן השמים. אך יהודי ברדיצ'ב הבינו כי רבם היה השליח משמים.

פֶּרֶק לֹא - יְמֵי חַג הַפֶּסַח

מְבוּא

- "את חג המצות תשמור
שבֵּעַת יָמִים תֹּאכַל
מִצּוֹת" (שְׁמוֹת כג, טז).
- "וביום הראשון מקרא
קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
מִקְרָא קֹדֶשׁ... " בְּרֵאשֶׁן
בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ
בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצַּת עֵד

יּוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעָרֵב" (שְׁמוֹת יב, טז, יח)

שְׁאֵלוֹת מְחַרָּה

- קראו את הפסוקים במבוא וענו על השאלות הבאות.
1. כמה ימים יש לאכול מצות?
 2. כתבו ממתי עד מתי חל חג המצות?
 3. היום הראשון והיום השביעי של פסח נקראים בלשוננו ימים טובים (יום טוב). כיצד הם נקראים בלשון התורה?
 4. עֵינֵינו בלוח השנה וכתבו באיזה יום מימות השבוע יחול השנה היום הראשון של חג הפסח והיום האחרון של החג?

שמות החג

חג הפסח, הוא חג יציאת מצרים, זכה למספר שמות נוספים. לפניכם צטוטים המעידים על כך.

א. "ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל". (שמות יב, כז)

ב. "את חג המצות תשמר, שבעת ימים תאכל מצות". (שמות כג, טז)

ג. "את חג המצות... זמן חרותנו". (מוסף שלשה רגלים)

חודש ניסן

את **קרנן הפסח** מקריבים ביום י"ד בניסן ואוכלים אותו בליל ט"ו בניסן, זהו **חג הפסח** על פי התורה.

בלשון חכמים כל שבעת הימים שבהם אוכלים מצות, נקראים גם כן **חג הפסח**.

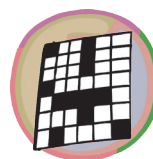
שאלות מחרה

העתיקו את הטבלה למחברת וכתבו את שמות החג ואת הסיבה לכל שם לפי הבנתכם.

שם החג	הסיבה
1.	
2.	
3.	

סדרו את האותיות שהתערבבו.

1. גח סחפ
2. חרותה גח
3. גח מצהות
4. קראמ דשקו

פֶּרֶק לֵב - אֲסוּר חֶמֶץ

א. הַמְקוֹר בַּתּוֹרָה לְאֲסוּר חֶמֶץ:

חֶמֶץ הוּא תְבוּאָה (כְּמוֹ חֶטָה, שְׁעוּרָה אוֹ קֶמַח מִחֶטָה וּשְׁעוּרָה) וַיְמִים שְׁתַּפְּחוּ: כְּמוֹ לֶחֶם, עוּגוֹת, בָּצֵק שֶׁל פִּיצָה, אֶטְרִיּוֹת, בִּירָה וְעוֹד. בְּכָל יְמֵי חַג הַפֶּסַח אֲסוּר לֶאֱכֹל חֶמֶץ וְכֵן אֲסוּר לְשִׂיחָהּ חֶמֶץ בְּבֵית, כְּפָתוּב:

מצה

- "שִׁבְעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ... **כִּי כָּל אֵכֹל חֶמֶץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל**...". (שְׁמוֹת יב, 10-11)

חמץ

- "וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ: ... מִצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חֶמֶץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֵר בְּכָל גְּבֻלְךָ". (שְׁמוֹת יג, ג, ז)

שולחן ליל הסדר

ב. טַעַם מַצּוֹת אֲכִילַת מַצָּה וְאִסּוּר אֲכִילַת חָמֶץ:

”וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לְה'... לֹא תֹאכַל עָלָיו
חָמֶץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מַצּוֹת
לֶחֶם עֲנִי כִּי בְחַפְזוֹן יָצְאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ” (דְּבָרִים טז, א-ג)

שאלות מחכמה

1. מהו הטעם במצוות אכילת מצה?

2. כתבו שלושה איסורים (לאווים) הקשורים לאיסור חמץ בפסח.

1. ולא _____ 2. ולא _____ 3. ולא _____

פֶּרֶק לַג - בְּדִיקַת חֶמֶץ

א. התורה מצוה אותנו להשבית את החמץ מהבית: "תשביתו שאור מבתיכם" (שמות יב, טו), לכן צריך לנקות היטב את החדרים בבית ובכל מקום שרגילים להכניס חמץ, כגון: ארונות מטבח, תיקים, כיסי בגדים וכדומה.

ב. אחרי תפלת מעריב, אור לי"ד ניסן, בודקים שאין חמץ בבית. הבדיקה נעשית לאור נר שנוהגים לשים בו פתילה אחת ולא אבוקה (יש בה פמה פתילות). כדי שלא יהיה חשש לדלקה, אפשר לבדוק באמצעות פנס.

ג. לפני הבדיקה מברך: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר קדשנו במצוותיו וצונו על בעור חמץ".

ד. אסור לדבר בין הברכה לבדיקה בעניינים שלא קשורים לבדיקה.

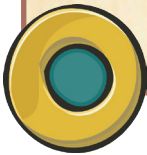
ה. קדם הבדיקה נוהגים להחביא בבית עטרה פתיתי חמץ. יש לבדוק בכל הבית ולא רק היכן שנמצאים הפתיתים הללו.

1. **בטול חמץ** – לאחר שפסים בדיקתו בלילה, יש לבטל את החמץ בלב ואומר: **"כל חמץ וכל שאור שישינו ברשותי שלא ראיתי ולא בערתי - יבטל ויהיה הפקר בעפר הארץ"**.

2. **בעור חמץ**: ביום י"ד בניסן מתר לאכל חמץ עד סוף שעה רביעית זמנית (בשעון קיץ בערך עד השעה 10:00 בבקר), ואחר כך שורף את כל החמץ שנשארו ומבטלו שנית, **בבטול מוסיפים: "שראיתיו ושלא ראיתיו, שבערתיו ושלא בערתיו"**.

3. סוף זמן **שרפת חמץ** הוא עד סוף שעה חמישית זמנית (בשעון קיץ עד השעה 11:00 בבקר בערך). זמנים מדויקים מתפרסמים בכל שנה על ידי הרבנות המקומית.

שאלות חזרה

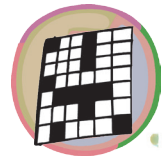
1. אילו מקומות אדם צריך לנקות מחמץ? (סעיף א)

2. מהו זמן בדיקת חמץ? (סעיף ב)

חודש ניסן

3. מדוע צריך שהנר יהיה מפתילה אחת ולא מכמה פתילות? (סעיף ב)
4. באילו אמצעי תאורה ניתן לבדוק את החמץ? (סעיף ב)
5. כתבו את הברכה הנאמרת לפני בדיקת חמץ. (סעיף ג)
6. הסבירו את המטרה של "ביטול החמץ".
7. א. תארו את בדיקת החמץ הנעשית בביתכם וכיצד אתם שותפים במהלך הבדיקה?
ב. כתבו היכן אתם שורפים את החמץ.

העתיקו את התפזורת למחברת ומצאו את המילים שבתרמילון.

ת	ק	י	ד	ב
ח	ר	ו	ע	ב
מ	ד	ט	נ	א
צ	ל	ו	ט	ב
ס	ה	ק	פ	א

פֶּרֶק לַד - דִּינֵי אַפִּית מִצּוֹת

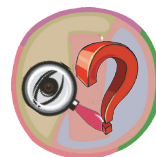
הַמִּצָּה אַפּוּיָה רַק מְשַׁנֵּי חֻמְרִים: 1. קֶמַח; 2. "מִים שְׁלֵנוּ".

מִים שְׁלֵנוּ: אֵלוּ מִים (שְׁלֵנוּ = שְׁיִשְׁנוּ) הַמִּנְחִים כָּל הַלֵּילָה וּמִתְקַרְרִים, וְרַק לְמַחֲרַת לְשִׁים בָּהֶם אֶת הַבֶּצֶק, וְזֹאת מְשׁוּם שְׁבִימֵי נִסָּן הַמִּים חֻמִּים בְּשָׁעוֹת הַיּוֹם, וְחֵם עָלוּל לְהַחְמִיץ אֶת הַבֶּצֶק.

1. העתיקו את הטבלה למחברת ונסו למצוא את ההבדל בין מצה לבין לחם.

אופן האפייה	החמרים המרכיבים	המראה	
			מצה (לחם עוני)
			לחם

עצאת מקר

2. שאלו את רב בית הספר או את הורכם והסבירו את המושגים הבאים: **מצת מכונה, מצת יד, מצת מצווה, מצה שמורה, מצה עשירה.**

אַפִּית מַצוֹת

הַחֲמָרִים: מִים שְׁלֵנוּ, קֶמַח.

אַפֵּן הַהֶכְנָה:

1. לָשִׁים אֶת הַקֶּמַח וְהַמִּים שְׁלֵנוּ.
2. מְרַדְדִים אֶת הַבֶּצֶק בְּמַעְרוֹף (בֶּצֶק דֶּק).
3. עוֹשִׂים חוּרִים בְּבֶצֶק וּמְכַנְיָסִים לַתְּנוּרָה.
4. כָּל הַתְּהַלִּיף נִמְשָׁף 18 דְּקוֹת בְּלֶבֶד!
5. הָעוֹסְקִים בְּהֶכְנֵת הַבֶּצֶק אֵינָם מְפַסְיָקִים אֶת לַיִשֵּׁת הָעֶסָה כִּי שֶׁהַבֶּצֶק לֹא יִחְמִיץ.

חֲשׁוּב: פְּרֻטֵי הַלְּכוֹת אַפִּית מַצוֹת הֵם רַבִּים, לָכֵן כְּדֹאֵי לְרֹאוֹת אֵיךְ מִיִּשְׁמִים הַלְּכוֹת אֵלּוּ בְּפֶעַל, בְּמַאֲפִית מַצוֹת.

מֶצָה שְׂמוּרָה: מֶצָה שֶׁנֶּאֱפְתָה מִחֲטָיִם הַשְּׂמוּרוֹת מִמַּגַּע מִים

מִשְׁעֵת הַקִּצְיָרָה.

מֶצָה רְגִילָה: מֶצָה שֶׁנֶּאֱפְתָה מִקֶּמַח שֶׁנִּשְׁמַר מִמַּגַּע מִים מִשְׁעֵת הַטְּחִינָה שֶׁל הַחֲטָיִם.

מַצוֹת מְכוּנָה: כִּיּוֹם רַב הַמַּצוֹת נֶאֱפוֹת בְּכַתֵּי חֲרָשֵׁת מִיְּחָדִים. אֶת הַבֶּצֶק לָשִׁים מְעַרְבְּלִים גְּדוּלִים, וְהַמַּצוֹת נֶאֱפוֹת בְּתַנּוּרִים מִיְּחָדִים. עוֹבְרוֹת דְּקוֹת בּוֹדְדוֹת מְאֹד תְּחִלַּת הַלִּישָׁה עַד שֶׁמְסִיָּמִים לְאַפּוֹת אֶת הַמֶּצָה. מַצוֹת אֵלּוּ הֵן בְּדֶרֶךְ כָּלל מַצוֹת מְרַבְּעוֹת.

פֶּרֶק לַהּ - לַיִל הַסֵּדֶר

מבוא

- "והגדת לבנך ביום ההוא" (שמות יג, ח) - מצות עשה מן התורה לספר את ספור יציאת מצרים.
- בליל ט"ו בניסן - ליל הסדר, מסדרים על קערת הפסח מאכלים שנדרשים ללילה זה - מצות, מרור, חרסת, ברפס, ביצה וזרוע.

א. סְעוּדַת לַיִל חַג פֶּסַח אֵינָה סְעוּדָה כְּבֹכָל שַׁבָּת וְחַג. בְּלֵילָה זֶה יֵשׁ לָקַיִם "סֵדֶר" שְׁלֵם, עָרוּךְ וּמְסֻדָּר, הַנִּמְשָׁךְ כְּמָה שְׁעוֹת וְכוּלָל פְּעִילִיּוֹת שׁוֹנוֹת וְקָרִיאת הַ"הַגָּדָה".

ב. לִפְנֵי עֲרִיכַת הַקְדוּשׁ, נוֹהֲגִים לֹאמַר בְּרָצֶף אֶת סִימְנֵי הַסֵּדֶר: "קֵדֵשׁ; וְרַחֵץ; פֶּרֶס; יַחֵץ; מַגִּיד; רַחֲצָה; מוֹצִיא מַצָּה; מְרוֹר; פּוֹרֵךְ; שְׁלַחן עוֹרֵךְ; צָפוּן; בְּרַךְ; הֵלַל; נִרְצָה".

לְהֵלֵךְ פְּרוּט קָצֵר שֶׁל כָּל אֶחָד מִסִּימְנֵי הַ"סֵּדֶר":

1. **קֵדֵשׁ** - מְקַדְּשִׁים עַל הַיַּיִן.
2. **וְרַחֵץ** - נוֹטְלִים יָדַיִם לְלֹא בְּרָכָה - לְצַרֵּךְ אֲכִילַת הַפֶּרֶס, לְאַחַר הַטְּבִילָתוֹ בְּמֵי מַלַּח.
3. **פֶּרֶס** - אוֹכְלִים יָרֵק לְאַחַר שְׁטוּבָלִים בְּמֵי מַלַּח.
4. **יַחֵץ** - חוֹצֵים אֶת הַמַּצָּה הָאֲמֻצָּעִית לְשָׁנַיִם וּמְטַמְיָנִים אֶת הָאֲפִיקוֹמָן.
5. **מַגִּיד** - אוֹמְרִים אֶת הַהַגָּדָה; וּמְסַפְּרִים אֶת סִפּוּר יְצִיאַת מִצְרַיִם.
6. **רַחֲצָה** - נְטִילַת יָדַיִם בְּבְרָכָה - לִפְנֵי אֲכִילַת הַמַּצָּה.
7. **מוֹצִיא** - מְבָרְכִים בְּרֶפֶת "הַמוֹצִיא" עַל הַמַּצָּה.
8. **מַצָּה** - מְבָרְכִים בְּרָכָה מִיַּחְדָּת עַל הַמַּצָּה "עַל אֲכִילַת מַצָּה" וְאוֹכְלִים אֶת הַמַּצָּה.
9. **מְרוֹר** - מְבָרְכִים: "עַל אֲכִילַת מְרוֹר" וְאוֹכְלִים מְרוֹר.

10. **בורך** - אוכלים מצה ומרור בנשמה פרוכים יחד.
11. **שלחן עורך** - אוכלים את סעודת החג.
12. **צפון** - אוכלים את האפיקומן.
13. **ברך** - מברכים ברכת המזון.
14. **הלל** - אומרים את פרקי ההלל.
15. **נרצה** - העושה בסדר הזה, מרצה לשמים.

ארבע כוסות

חכמים תקנו שבלייל הסדר יש לשותות ארבע כוסות של יין.

1. **הכוס הראשונה** - היא הכוס של הקדוש כמו שמקדשים בכל שבת וחג.
2. **הכוס השנייה** - שותים לאחר שמסיימים לקרא את ההגדה לפני שנוטלים ידים לסעודה.
3. **הכוס השלישית** - שותים לאחר ברכת המזון.
4. **הכוס הרביעית** - שותים לאחר שאומרים את ההלל.

שאלות מחירה

עינינו בהגדה של פסח והשיבו על השאלות הבאות:

1. אילו ברכות מכרכים על המצה?

חודש ניסן

2. כתבו מתי במהלך הסדר אנו שותים את ארבע הכוסות?
3. כתבו במחברתכם רק את המושגים הקשורים לליל הסדר, מתוך המושגים הבאים, והסבירו שלושה מתוכם: **ארבע כוסות, ארבעת המינים, ארבע קשיות, כרפס, סיפור יציאת מצרים, הסקה, אשפזין, אפיקומן, לחם עוני, ארבע פרשיות, הלל, סכה, צלתה מרבה מחמתה, ארבעה בנים, ארבע אמהות.**
4. העתיקו למחברת ומתחו קווים בין המושג לבין פירושו.

א. קדש	●	אמירת ההגדה	●
ב. מרור	●	אכילת ירק לאחר הטבלתו במי מלח	●
ג. כרפס	●	סעודת החג	●
ד. מגיד	●	קידוש על היין	●
ה. מוציא	●	אכילת המרור	●
ו. שולחן עורך	●	אכילת האפיקומן	●
ז. צפון	●	ברכת "המוציא" על המצה	●

שאלת חקר

5. ספרו על מנהגי ליל הסדר בביתכם. היעזרו בהורичם. איזה ירק אוכלים לכרפס, אילו מאכלים מיוחדים אוכלים ומה עושים עם האפיקומן?

פָּרֶק לוֹ - מְבוֹא לְמִצּוֹת הַשָּׁבֵת אֲבֹדָה

מְקוֹר הַמִּצְוָה בַּתּוֹרָה:

"לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אַחִיךָ אוֹ אֶת שִׂיּוֹ נְדָחִים וְהִתְעַלְמָתָ מֵהֶם. **הַיֵּשֶׁב תֵּשִׁיבֵם לְאַחִיךָ:** וְאִם לֹא קָרוֹב אַחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יָדַעְתָּ וְאִסְפָּתוּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דִּרְשׁ אַחִיךָ אֹתוֹ **וְהִשְׁבֵּתוּ לוֹ:** וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחַמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדַת אַחִיךָ אֲשֶׁר תֵּאבֹד מִמֶּנּוּ וּמִצָּאֵתָהּ **לֹא תִוָּכַל לְהִתְעַלֵּם.**"

(דְּבָרִים כב, א-ג)

טַעַם הַמִּצְוָה:

בְּמִצְוָה זוֹ יֵשׁ תּוֹעֵלָת לְחִבְרָה בְּלֹה, כִּי הַשְׂכָּחָה מִצְוִיָּה אֲצֵל בְּלִנּוּ, וּבַעֲזָרַת מִצְוָה זוֹ יוּכַל כָּל אָדָם לְמַצֵּא אֶת אֲבֹדָתוֹ.

(עַל פִּי סֵפֶר הַחֲנוּף, מִצְוָה תְּקַלַּח)

בְּמִצְוָה זוֹ יֵשׁ מִצְוֹת עֲשֵׂה וּמִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה.

1. **מִצְוֹת עֲשֵׂה:** מִצְוָה שְׁבִיבָה ה' אוֹמֵר לָנוּ: קוּם וַעֲשֵׂה מַעֲשֵׂה! -

"הַיֵּשֶׁב תֵּשִׁיבֵם"

2. **מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה:** מִצְוָה שְׁבִיבָה ה' אוֹמֵר לָנוּ: הִשְׁמַר וְאַל

תַּעֲשֶׂה! - **"לֹא תִוָּכַל לְהִתְעַלֵּם"**.

מעשה שהיה

קדוש השם

מעשה ברבי שמעון בן שטח, שקנה חמור מ'שמעאלי' אחד, הלכו תלמידיו ומצאו בו אבן טובה תלויה לו בצוארו. אמרו לו: רבי! ברכת ה' היא תעשיר, ושמחו בשביל האבן טובה שזכה בה רבם.

אמר להם רבי שמעון: חמור קניתי, אבן טובה לא קניתי, הלך והחזירה לאותו 'שמעאלי'. אמר ה'שמעאלי': ברוך ה', אלהי שמעון בן שטח! אמר רבי שמעון בן שטח: טוב לשמע ברוך ה', אלהי היהודים מפי 'שמעאלי',

מלזכות בכל האבנים טובות שבעולם.

(על פי דברים רבה, ה)

מעשה זה מלמדנו את גדל מעלת מצוה יקרה זו, שבנוסף למצוה עצמה, הרי הוא מקדש שם שמים, שעומד בנסיון קשה ובכל זאת מחזיר אבדה לבעליה.

1. כתבו בלשון התורה את הציווי להשיב אבידה לבעליה.

2. א. ציינו אילו אבידות יש להשיב לבעליהן?
ב. איזו מילה בפסוק מעידה על כך שלא רק האבידות הרשומות?

3. העתיקו למחברת ומתחו קווים בין הפסוק לבין המשפט המתאים.

המוצא חייב להשיב את האבדה לבעליה	●	●	לא תוכל להתעלם
להחזיר את האבדה רק על פי סימנים	●	●	ואספתו אֶל תוך ביתך
קח את האבדה לביתך	●	●	השב תשיבם לאחריך
אל תעשה עצמך כאילו אינך רואה	●	●	עד דרש אחריך אתו

4. כתבו בלשונכם מהו טעם המצווה.

5. קראו את הסיפור על רבי שמעון בן שטח ותנו כותרת נוספת לסיפור.

פֶּרֶק לֵז - רַבֵּי חֲנִינָא וּמִצּוֹת הַשָּׁבֶת אֲבָדָה

מעשה שהיה

רבי חנינא בן דוסא היו לו עזים.

אמרו לו: עזיך מזיקות!

אמר להם: אם הן מזיקות יאכלו אותן דבאים,

ואם לא - כל אחת מהן תביא בפערב דב

בקרניה. וכך היה, בפערב כל אחת הביאה דב

בקרניה. שאלו בגמרא שם, ורבי חנינא מאיפה היו לו עזים?

הרי הוא היה עני מרוד!

אמר רב פנחס: מעשה,

ועבר אדם אחד ליד פתח

ביתו של רבי חנינא והניח

שם תרנגולות. ומצאה אותן

אשתו של רבי חנינא. אמר

לה רבי חנינא: אל תאכלי

מביציהן!

לאחר זמן התרבו התרנגולות והביצים, עד כדי שהתחילו

להפריע למהלך חייהם של רבי חנינא ואשתו. הלך רבי חנינא

מקרן, ובדמיהן קנה עזים.

יום אחד שוב עבר אותו אדם, שאבדו ממנו התרנגולות, ליד

ביתו של רבי חנינא. ואמר לחברו: פאן הנחתי את התרנגולות

שליו! שמע רבי חנינא, אמר לו: יש לך בהן סימן?

אָמַר לוֹ: כֵּן.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲנִינָא: הִנֵּה אָבְדָתְךָ!
הַבֵּיט הָאִישׁ וְהִנֵּה הִחְצֵר מְלָאָה עֲזִים,
וְהַשְׂתוּמֵם לְנִכְח דְּבַרֵי הָרַב. סֵפֶר לוֹ רַבִּי
חֲנִינָא אֶת כָּל הַסְּפּוּר וְסִיּוּם: תִּרְנַגּוּלוֹתֶיךָ

הִפְכוּ לְעֲזִים, וּבְכֶךָ קִיַּמְנוּ מָה שֶׁכָּתוּב בְּתוֹרַתְנוּ: **”הַשֵּׁב
תְּשִׁיבֶם לְאַחֶיךָ, וְאִם לֹא קְרוּב אַחֶיךָ אֵלֶיךָ... וְאַסְפֹּתוּ אֶל תוֹךְ
בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דְּרַשׁ אַחֶיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבַּתוּ לוֹ”**.

וְעֲזִים אֵלֹהֵיךָ שֶׁהֵבִיאוּ דְבָרִים בְּקִרְבְּיָהֶן.

(על פי מסכת תענית, דף כה, עמוד א)

שאלות מחירה

1. קראו את הסיפור על רבי חנינא, העתיקו את הטבלה למחברת והתאימו בין מעשיהם של רבי חנינא ואשתו לבין ציווי התורה בספר דברים כג, א-ג.

המעשה	הפסוק או הציווי המתאים בתורה
1. אשתו של רבי חנינא שמה לב לתרנגולות.	
2. רבי חנינא ואשתו גידלו את התרנגולות בביתם.	
3. הם שמרו והשגיחו עליהן לאורך כל התקופה.	
4. רבי חנינא החזיר את האבדה על פי סימנים.	

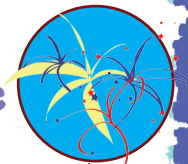
פֶּרֶק לַח - דִּינֵי מִצְוֹת הַשַּׁבָּת אֲבָדָה

- א. מי שְׂרֹוֹאָה אֲבָדָה חַיֵּב לְטַפֵּל בָּהּ וּלְהַשְׁיִבָהּ לִבְעָלֶיהָ, שֶׁנֶּאֱמַר: **"הַשָּׁב תְּשִׁיבֶם לְאֶחִידְךָ"**.
- ב. הַרְוֹאָה אֲבָדָה וְהִתְעַלֵּם מִמֶּנָּה וְהִנִּיחָהּ, עוֹבֵר עַל "לֹא תַעֲשֶׂה", שֶׁנֶּאֱמַר: **"לֹא תוֹכֵל לְהִתְעַלֵּם"**, וְאִף בְּטַל מִצְוֹת עֲשֵׂה, שֶׁנֶּאֱמַר: **"הַשָּׁב תְּשִׁיבֶם"**. וְכִשְׁמַחֲזִירָהּ לִבְעָלֶיהָ מִקְּיָם מִצְוֹת עֲשֵׂה.
- ג. אִם יְדוּעַ שֶׁהַמַּאֲבָד כָּבֵד הִתְיַאֵשׁ מִן הָאֲבָדָה, אוֹ שֵׁישׁ לְהִנִּיחַ שֶׁבּוֹדָאֵי הִתְיַאֵשׁ מִמֶּנָּה, אֵין חַיִּיב עַל הַמּוֹצָא לְהַשְׁיִב אֶת הָאֲבָדָה. לְכֵן הַמּוֹצָא אֲבָדָה שֶׁאֵין בָּהּ סִימָן, וּמִצָּאָה לְאַחַר שֶׁנּוֹדַע כָּבֵד לִבְעָלִים שֶׁאֲבָדָה - הֲרִי הִיא טַל הַמּוֹצָא.

אירוועיק

1. בסוף יום הלימודים, ראתה רבקה קלמר זרוק ליד שער בית הספר. היא החליטה להתעלם ממנו כיוון שחששה להפסיד את המשחק הכיתתי בהפסקה. (סעיף ב)
- על איזו מצווה עברה רבקה ואיזו מצווה היא הפסידה?

חודש אייר

2. דָּוִד וּמִתְּן טיילו להנאתם במרכז המסחרי בשכונה. לפתע מצא דָּוִד בול של רְשׁוּת הדואר. דָּוִד שאל את חֲבֵרו מִתְּן האם יוכל לזכות ב"בול" או שהוא חייב להכריז על האבדה?
מִתְּן השיב: בול הוא דבר שאין בו סימן, וּמִן הַסֵּתֶם הבעלים התייאש ממנו, לכן זכית בבול. (סעיף ג)
א. האם מִתְּן צודק?
ב. נמקו את דבריכם.

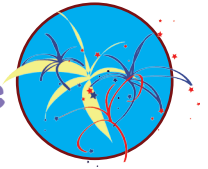

פרק לט - השמירה על האבדה והטפול בה

- א. אבדה שנתחייב בהשבתה - כל זמן שהיא ברשותו, חייב לטפל בה ולהשתדל שלא תתקלקל, ואף חייב לטרוח להשביחה, כמו שאדם מטפל בדבר השייך לו.
- ב. חייב לטפל באבדה עד שיחזירנה לרשות בעליה במקום שמור, וכיון שהחזיר את האבדה לרשות בעליה במקום שמור, קיים בזה מצות השבת אבדה. ואינו חייב להודיע לבעלים.
- ג. החזיר את האבדה למקום שהבעלים רואים אותה, אף שהמקום אינו שמור, הרי זה קיים את המצוה. אבל בבעלי חיים צריך להכניסם דוקא במקום שמור, כיון שהרגלו לצאת, צריכים הם שמירה מעלה.

1. שָׁרָה מצאה כלב משוטט. אֵילוּ עָצוּת הַיִּתֵּם מִיַּעְצִים לֵה כְּדִי שֶׁתּוֹכֵל לִקְיִים אֶת הַמְצֹנָה כְּרָאוּי? (סעיף א)
2. נִרְיָה וְאוּרִיָּאל מִצְאוּ כְּדוֹר הַשִּׁיִּיךְ לְדוּדֵי חֲכָרִם. הֵם הִלְכוּ לְבֵיתוֹ כְּדִי לְהַחֲזִיר לוֹ אֶת הָאֲבָדָה וּבִכֵּךְ לִקְיִים מְצֹנֹת הַשְּׂכֵת אֲבָדָה. לְצַעֵרִם דּוּדֵי לֹא הִיָּה בְּבֵית.
נִרְיָה טַעַן: נִנְיַח אֶת הַכְּדוֹר לִיד הַבַּיִת, וּבִכֵּךְ קִיַּמְנוּ אֶת הַמְצֹוּה.
אוּרִיָּאל טַעַן: יֵשׁ לְתֵת אֶת הָאֲבָדָה לְבַעֲלִים בְּיָד, לִכֵּן עֲלִינוּ לְהַמְתִּין עַד שְׂדוּדֵי יִגִּיעַ. (סעיף ב)
א. מִי מֵהֶם צוֹדֵק?
ב. נִמְקוּ אֶת דְּבָרֵיכֶם.

פָּרֶק מ - הַהִכָּרְזָה עַל הָאֲבֹדָה

מְבוֹא

● בְּזִמְנֵי שְׁבִיטַת הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קִיָּם, הַכְּרִיזוּ עַל הָאֲבֹדוֹת בְּאֶבֶן הַטּוֹבָה. כָּל מִי שְׁאֲבָדָה לוֹ אֲבֹדָה הֶלֶךְ לְשָׂם, וְכָל מִי שְׁמוֹצֵא אֲבֹדָה הֶלֶךְ לְשָׂם, זֶה עוֹמֵד וּמְכַרִּיז וְזֶה עוֹמֵד וְנוֹתֵן סִמְנִים. הַהִכָּרְזָה הַתְּבַצְעָה

בַּחֹג, בְּזִמְנֵי שִׁבּוֹ עָלוּ כָּל יִשְׂרָאֵל לְרֹגֵל.

● מִשְׁנֹחֵרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, תִּקְנּוּ חֲכָמִים שִׁיְהִיוּ מְכַרִּיזִים עַל הָאֲבֹדָה בְּבֵתִי כְּנִסְיוֹת וּבְבֵתִי מִדְּרָשׁוֹת שִׁשָּׁם מִתְנַפְּסִים בָּהֶם כָּל יִשְׂרָאֵל.

(עַל פִּי גְמָרָא, בְּבֵא מְצִיעָא, דָּף כח, עַמּוּד ב)

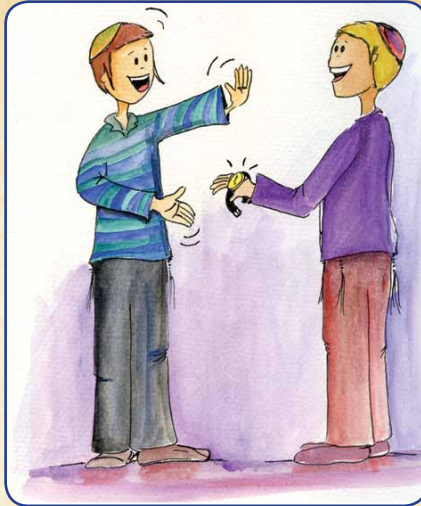

א. היום, שאין בית המקדש לצערנו, המוצא אבדה ואינו מפיר את בעליה, מכריז עליה בבתי פנסיות ומפרסם בלוחות המודעות במקומות צבוריים, אך אינו מחיב לפרסם בעתון.

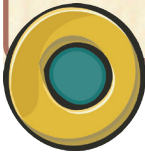
ב. בשבת מתר להכריז על אבדה (פמובן הכרזה בפה, ולא חלילה על ידי הדבקה מודעות וכדומה), שהיא זמן שרבים מתאספים בו.

ג. כיצד מכריז?

מודיע על סוג האבדה שמצא, כגון: אם מצא מעות (פסף, כשחיב להחזיר), מכריז מטבעות מצאתי! וכן בגד או בהמה, וכך יבא בעל האבדה ויתן סימנים. ואינו מכריז סתם, אבדה מצאתי! כי צריך לעורר ולהזכיר, כדי שבעלי האבדה ישימו לב.

ד. אין מחזירים אבדה אלא
בסימנים מבהקים, נגון:
מדה, משקל, מנין או מקום.
ואם אמר טייט נקב במקום
מסים, הרי זה סימן מבהק.
אבל צבע החפץ אינו סימן.

שאלות מחירה

1. כיצד הכריזו על אבדות בזמן בית המקדש? (הקדמה)
2. מתי הכריזו על האבדות בזמן בית המקדש ומדוע? (הקדמה)
3. היכן אנו מכריזים על האבדות? (סעיף א)
4. שי מצא אבדה ורצה להכריז עליה בליל שבת אחרי התפילה.
א. האם אין בכך חילול שבת? (סעיף ב)
ב. נמקו את דבריכם.
5. מיכל מצאה ארנק וחולצה. כתבו כיצד עליה להכריז על האבדות.
(סעיף ג)
6. כתבו אילו סימנים נחשבים לסימנים מובהקים, שעל פיהם
מחזירים את האבדה, ואילו אינם נחשבים לסימן כלל. (סעיף ד)

פֶּרֶק מֵא - מְבוֹא לְחַג הַשְּׁבוּעוֹת וְשִׁמְחַת יוֹם טוֹב

מִדּוּעַ נוֹהְגִים לְהִיּוֹת עֵרִים כָּל לַיַל חַג שְׁבוּעוֹת וְלַעֲסֹק בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה?

חַג הַשְּׁבוּעוֹת הוּא חַג מִתֵּן תּוֹרָה. בְּלַיַל חַג הַשְּׁבוּעוֹת נוֹהְגִים לְהִיּוֹת עֵרִים כָּל הַלַּיְלָה וְלַעֲסֹק בַּתּוֹרָה. וְהַטַּעַם לְכַךְ שְׂאֲבוּתֵינוּ יִשְׁנוּ בְּעֵת מִתֵּן תּוֹרָה, וְנִזְכַּק הַקַּב"ה לַעֲוֹר אוֹתָם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, וְאֵנוּ צְרִיכִים לְתַקֵּן פָּגַם זֶה.

מִפְּנֵי מָה נִהְגוּ קַהֲלוֹת יִשְׂרָאֵל לְקַרֵּא תְּהִלִּים וּמִגִּלַּת רוּת בַּחַג שְׁבוּעוֹת?

א. בְּגִלְל יַחוּסוּ שֶׁל דָּוִד הַמֶּלֶךְ שָׁבָא מִרוּת הַמּוֹאֲבִיָּה וְנִפְטַר בְּיוֹם זֶה, וְהוּא כָּתַב אֶת סֵפֶר הַתְּהִלִּים.
ב. כְּנִיסַת רוּת הַמּוֹאֲבִיָּה תַּחַת כְּנִפֵּי הַשְּׂכִינָה דוֹמָה לְכְנִיסַת יִשְׂרָאֵל שְׁנִכְנְסוּ תַּחַת כְּנִפֵּי הַשְּׂכִינָה בְּמִתֵּן תּוֹרָה. (עַל פִּי מִקּוּר חַיִּים הַשָּׁלֵם, פֶּרֶק קצו, סְעִיף יג)

מדוע נוהגים לאכול מאכלי חלב בחג השבועות?

א. בשבני ישראל קבלו את התורה ונצטוו על דיני הפטרות, התברר שאין להם בשר בשר, כיון שהכנת בשר בשר דורשת ספיני שחיטה מיחדים וכל זה דורש זמן. לכן אכלו ביום זה מאכלי חלב.

ב. התורה נמשלה לחלב, כפתיב: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, יא).

ללמדנו, כפי שהחלב יכול לסעד את הגוף, כך גם התורה מספקת מזון רוחני לנשמה.

שאלות מחרה

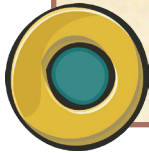
1. א. מדוע נוהגים להיות ערים כל ליל חג שבועות ולעסוק בלימוד התורה?
ב. מה אתם מתכוונים ללמוד בחג שבועות?
2. כתבו את הטעמים ללימוד בספר תהילים ובמגילת רות בחג השבועות.
א. שאלו את הורכם וכתבו אילו מאכלים נוהגים לאכול בביתכם בחג השבועות?
ב. מדוע יש שנהגו לאכול מאכלי חלב בחג השבועות?

פָּרָק מֵב - דִּינֵי חַג הַשְּׁבוּעוֹת וְשִׁמְחַת יוֹם טוֹב

- א. בחג השבועות קוראים את **עֲשֹׂרֵת הַדְּבָרוֹת** בקריאת התורה שלֹאחר תפלת שחרית. יש הנוהגים לעמד בעת קריאת עֲשֹׂרֵת הַדְּבָרוֹת, כְּדָגְמַת "**מִתֵּן תּוֹרָה**", ויש הנוהגים שלא לעמד.
- ב. מצוה לשמח במאכל ובמשתה ביום שנתנה התורה לישראל. ויש הנוהגים לערוך גם סעודות חלביות ביום זה.
- ג. חיבים לבצע על שתי כפרות ולקבוע סעודה על היין.
- ד. שלוש פעמים מצוה התורה על השמחה בחג הספות, כפי שנאמר: "**וְשִׂמְחַתֶּם** לפני ה' אלהיכם שבעת ימים" (ויקרא כג, מ), ושוב נאמר: "**וְשִׂמְחַתְּ בַחֲגֶךָ** אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ ... וְהִיתוּם וְהֵאֲלַמְנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ ... **וְהִיִּית אֶךָ שִׂמְחָה**" (דברים טז, יד-טו). ומכאן אנו למדים את מצות השמחה גם לחגים אחרים.
- ה. התורה מלמדת אותנו שהשמחה האמתית היא כשהאדם משתף בשמחתו גם אחרים, שנאמר: "**וְשִׂמְחַתְּ בַחֲגֶךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְהַלְוִי וְהַגֵּר וְהִיתוּם**". רק אז תהיה שמחתו שלמה.

1. בזמן שבית המקדש היה קיים, היו ישראל עולים לרגל בחג השבועות ומקריבים "עולת ראיה". ואם חג השבועות היה חל ביום שבת, היו מקריבים קרבן זה למחרת. יום אחרי חג השבועות מכנה "אסרו חג".

שאלות מחרה

1. באיזה חג מצנה אותנו התורה בצורה מיוחדת על מצוות "ושמחת בחגר"?
 2. מה לדעתכם בא למדנו ריבוי הציוויים על מצוות השמחה?

לשמח ולשמח!

"... וחיב אדם להיות בהם שמח וטוב לב... שנאמר: 'ושמחת בחגך'... יש בכלל אותה שמחה, לשמח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד כראוי לו. כיצד?"

הקטנים - נתן להם קליות ואגוזים ומגדנות.

הנשים - קונה להן בגדים ותכשיטים נאים כפי ממונו.

והאנשים - אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר, ואין שמחה אלא ביין.

חודש סיון

וּכְשֶׁהוּא אוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ - חָיֵב לְהֵאָכִיל לַגֵּר וְלִיתּוֹם וְלֹא לִמְנָה עִם שְׂאֵר
הָעֲנִיִּים הָאֲמֻלָּיִם. אָבֵל מִי שֶׁנוֹעֵל דְּלֹתוֹת בֵּיתוֹ וְאוֹכֵל וְשׂוֹתָהּ הוּא
וּבְנֵיו וְאִשְׁתּוֹ, וְאִינוּ מֵאָכִיל וּמִשְׁקָה לְעֲנִיִּים וּלְמָרִי נֶפֶשׁ - אֵין זֶה
שְׂמֵחַת מִצְוָה, אֶלָּא שְׂמֵחַת פְּרִסוּ." (רמב"ם, הלכות יום טוב, פ'קו, הלכות יז-יח)

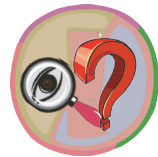
עבודת פתה

1. כיצד מכנה הרמב"ם שמחה של מי שאינו משמח אחרים בחג?
בארו את דבריו.
2. העתיקו למחברתכם את הטבלה והשלימו את החסר.

הסיבה	כיצד מקיים אדם מצוות "ושמחת בחגך"?	
		לקטנים
		לנשים
		לאנשים

שאלות עיון ואתגר

1. שאלו את רב בית הכנסת שבו אתם מתפללים וכתבו האם נוהגים לעמוד אצלכם בעת קריאת עשרת הדיברות?
הסבירו מהו "אסרו חג".
- 2.

פָּרָק מַג - הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה

מבוא

• **מַהִי סַבַּת הַחֲרָבָן?**
 שְׁאֵלוֹ חֲכָמִים: **מִי יוֹדֵעַ מַהִי סַבַּת הַחֲרָבָן?** מִפְּנֵי מַה נְחַרְבָּה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיִּצְאָנוּ לַגָּלוּת? הַחֲכָמִים לֹא יָדְעוּ אֶת הַתְּשׁוּבָה, וְאָפְלוּ הַנְּבִיאִים לֹא יָדְעוּ לְהַצְבִּיעַ עַל סַבָּה

אחת. עד ש'ה' אמר את הסֵפֶה, כְּכַתוּב: "מִי הָאִישׁ הַחֲכָם וַיִּבֶן... וַיִּגְדֵּה עַל מָה אֲבָדָה הָאָרֶץ... וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת-תּוֹרָתִי".
 (ירמיהו ט, יא-יב)

ובארוֹ בַּגְּמָרָא: עֲזִיבַת הַתּוֹרָה בְּאֵה לְיַדִּי בְּטוֹי בְּכַף שְׁלֹא בְּרִכּוֹ בְּרִכּוֹת הַתּוֹרָה לְפָנַי תִּלְמוּד. **אִי בְּרִכְתָּן לְפָנַי תִּלְמוּד נִבְעָה מִכָּף שֶׁהַתּוֹרָה לֹא הִיְתָה תְּשׁוּבָה מְאוּד בְּעֵינֵיהֶם, עַד שֶׁצָּרִיךְ לְבָרוּךְ וְלַהוֹדוֹת עֲלֶיהָ. מִתּוֹךְ כֵּן הָיוּ מְזַלְזְלִים בָּהּ עַד שֶׁעֲזָבוּ אוֹתָהּ. חֲטָא זֶה הֵבִיא אֶת הַחֲרָבָן לְאֶרֶץ וְהַגָּלוּת לְכָלֵּל יִשְׂרָאֵל.**
 (על פי תלמוד בבלי, מסכת בבא מציעא, דף פה, עמוד א)

• נסח ברכות התורה

- א. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו לעסוק בדברי תורה/על דברי תורה.
- ב. והערב נא, ה' אלהינו, את דברי תורתך בפינו ובפי כל עמך בית ישראל, ונהיה אנחנו, וצאצאינו (יש מוסיפים: וצאצאי צאצאינו) וצאצאי כל עמך בית ישראל, בלנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה. ברוך אתה ה', המלמד תורה לעמו ישראל.
- ג. ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר בחר-בנו מפל העמים ונתן לנו את תורתו. ברוך אתה ה'נותן התורה:

- א. אסור ללמד תורה ללא אמירת ברכות התורה קדם לכן, לפיכך אנו מברכים את ברכות התורה בתפלת הבקר, ובבקר אנו פוטרם את הלמוד של כל היום.
- ב. הברכה פוללת הודאה לה' על שנתן לנו את התורה הקדושה.
- ג. טוב שכל אחד יבון מאוד בשמירה את ברפת התורה ובמיחד בשעה שאומר: "ונהיה אנחנו, וצאצאינו, וצאצאי צאצאינו וצאצאי כל עמך בית ישראל, בלנו יודעי שמך, ולומדי תורתך לשמה..."
- ד. גם נשים חייבות בברפת התורה.

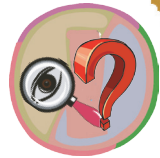

שאלות חכמה

מדוע יש לברך לפני לימוד התורה?

שאלות אתגר ועיון

1. עיינו בסידור בכרכות התורה, וכתבו מה מוסיפים מיד לאחר ברכות התורה כדי להסמיך את לימוד התורה לברכותיה?

2. עיינו בסידורים בנוסחים שונים ומצאו את ההבדלים שיש בנוסחי הברכה בין קהילות ישראל השונות.

מעשה שהיה

תשובתו של משה

בְּשָׁעָה שֶׁעָלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם לְקַבֵּל אֶת הַתּוֹרָה, אָמְרוּ מַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "רְבוּנוּ שָׁל עוֹלָם! מַה לְיָלוּד אִשָּׁה בְּיַיִנוּ?"

הַשִּׁיב לָהֶם: "לְקַבֵּל תּוֹרָה בָּא".
אָמְרוּ לְפָנָיו: "חַמוּדָה גְּנוּזָה, שְׁגֻנוּזָה לָךְ תִּשְׁעַ מֵאוֹת וְשִׁבְעִים וְאַרְבָּעָה דוֹרוֹת קֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, אַתָּה מְבַקֵּשׁ לִיתְנָה לְבָשָׂר וְדָם?"

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה:
"הַחֲזֵר לָהֶם תְּשׁוּבָה".

אָמַר לְפָנָיו: "רְבוּנוּ שָׁל עוֹלָם, מִתִּירָא אֲנִי שֶׁמָּא יִשְׂרָפוּנִי בְּהִבֵּל שְׁבִפִּיהֶם".

הַשִּׁיב לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: "**אֲחַז בְּכֶסֶף כְּבוֹדִי וְהַחֲזֵר לָהֶם תְּשׁוּבָה.**"

עָשָׂה מֹשֶׁה כִּף, נִעְבְּרָה וְאָמַר: "רְבוּנוּ שָׁל עוֹלָם, תּוֹרָה שֶׁאַתָּה נוֹתֵן לִי, מַה כְּתוּב בָּהֶּ? אֲנִכִּי ה', אֶלְקֵיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְאַלֹּא אַתֶּם, הַמַּלְאָכִים,

לְמִצְרַיִם יִרְדְּתֶם? לְפָרְעָה הַשְׂתַּעַבְדְּתֶם? תּוֹרָה לָמָּה תִּהְיֶה לְכֶם?" **וְעוֹד נֹאמַר: כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמְךָ - אֲבִי וְאִם יֵשׁ לְכֶם?**

לֹא תִרְצַח, לֹא תִגְנֹב - וְכִי קִנְיָה יֵשׁ בְּיַיִנְכֶם?"

מִיֵּד הוֹדוּ הַמַּלְאָכִים לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי טוֹב עָשָׂה. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שֶׁהֶעֱבִיקוּ לוֹ, לְמֹשֶׁה, מִתְּנוּת.

(על פי מסכת שבת, דף פח, עמוד ב)

פָּרֶק מֵד - הַלְכוֹת תַּעֲנִיּוֹת

מבוא

בַּעֲוֹן שְׁנֵאת חֲנָם

מִקֻּדֵּשׁ רֵאשׁוֹן מִפְּנֵי מָה חָרַב?

מִפְּנֵי שְׁלֹשָׁה דְבָרִים שֶׁהָיוּ בוֹ: **עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיֻכוֹת דָּמִים.**

אָבֵל מִקֻּדֵּשׁ שְׁנֵי שֶׁהָיוּ עֲסוּקִין בַּתּוֹרָה וּבַמִּצְוֹת וּגְמִילוּת חֲסָדִים - מִפְּנֵי שֶׁהִיָּתָה בוֹ **שְׁנֵאת חֲנָם**. לְלַמֵּדָךְ שִׁשְׁקוּלָה שְׁנֵאת חֲנָם כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ עֲבֻרוֹת: עֲבוּדָה זָרָה, גְּלוּי עֲרִיּוֹת וְשִׁפְיֻכוֹת דָּמִים.

(תְּלַמּוּד בְּבָבְלִי, מִסְכַּת יוֹמָא, דָּף ט, עַמּוּד ב).

בְּאוֹר:

עֲבוּדָה זָרָה - הַשְׁתַּחֲוֹו לַפְּסָלִים וְלֵאלֹהִים אֲחֵרִים.
גְּלוּי עֲרִיּוֹת - אֲנָשִׁים הַתְּחַתְּנוּ עִם נָשִׁים שְׂאֵסוּר לָהֶם לְהַתְּחַתֵּן אִתָּן.

שִׁפְיֻכוֹת דָּמִים - אֲנָשִׁים הָיוּ הוֹרְגִים וְרוֹצְחִים.

א. נצטוינו לצום בימים שארענו צרות לאבותינו, כדי לעורר הלבבות, ויהי זה זכרון למעשינו הרעים.

ב. **מטרת התענית:** לעורר את לבותיהם של ישראל לאביהם שבשמים, ולשוב אליו בלב שלם. **התענית היא הכנה לתשובה.**

ג. הנביא יונה התריע בפני אנשי נינוה: "עוד ארבעים יום ונינוה נהפכת" (יונה ג, ד). מיד אנשי נינוה קבעו צום ולבשו שקים, מגדול ועד קטן.

ד. בשה' סלח להם, לא נאמר שם: "וירא את שקם ואת תעניתם", אלא נאמר: "וירא אלקים את מעשיהם כי שבו מדרךם הרעה" (יונה ג, י). **העקר: שתזרו בתשובה ולא השקו והתענית.**

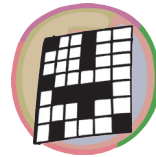

1. מדוע אנו צמים בימים שאירעו צרות לאבותינו? (סעיף א)
2. השלימו את החסר במחברת. (סעיף ב)
מטרת התענית: לעורר...
3. מה עשו אנשי נינוה כשהנביא הזהיר אותם על מעשיהם הרעים?
(סעיף ג)
4. א. על מה ה' מקפיד יותר - על הצום או על המעשים? (סעיף ד)
ב. הסבירו מדוע "המעשה הוא העיקר".

סדרו את המילים הבאות:

- א. שאתנ נחם
- ב. נחם באהת
- ג. תניעת
- ד. התשבו

"לעולם אין השכינה זזה מכותל מערבי" (שמות רבה ב)

פָּרָק מַה - תַּעֲנִיּוֹת צְבוּר

מבוא

- "כֹּה אָמַר ה' צְבָאוֹת, צוּם הַרְבִּיעִי וְצוּם הַחֲמִישִׁי וְצוּם הַשְּׁבִיעִי וְצוּם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׁמְחָה וּלְמַעֲדִים טוֹבִים וְהָאֲמַת וְהַשְּׁלוֹם אָהָבוּ".

(זכריה ח, יט)

הַנְּבִיא זְכַרְיָה מְבַשֵּׁר לָנוּ שְׁתַּעֲנִיּוֹת הַצְּבוּר שְׁאֵנוּ צָמִים וּמְתַעֲנִים בָּהֶן, בְּגִלְלֵי הָאֲרוּעִים הַקְּשִׁים שֶׁפָּקְדוּ אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּאוֹתָם יָמִים, לְעֵתִיד לְבוֹא יִהְפְּכוּ יָמֵים אֵלֶּי לִימֵי שִׁמְחָה וְשִׁשּׁוֹן לְעַם יִשְׂרָאֵל.

- הַצּוּמוֹת נִקְבְּעוּ עַל יְדֵי הַנְּבִיאִים שֶׁהָיוּ בְּסוּף תְּקוּפַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן.

י' בַּטְבַּת - הַחֵל הַמְצוּר עַל יְרוּשָׁלַיִם עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר. הַמְצוּר נִמְשָׁךְ כְּשָׁנָה וַחֲצִי.

ט' בַּתְּמוּז - כְּעֵבֶר כְּשָׁנָה וַחֲצִי הַבְּקָעָה הָעִיר.

ט' בָּאָב - שְׁלוֹשָׁה שְׁבוּעוֹת אַחֵר כֶּן נִחְרַב וְנִשְׂרַף בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרִאשׁוֹן.

ג' בַּתְּשִׁירִי - כְּחֻדְשִׁים לְאַחַר חֲרָבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִהְרַג גְּדַלְיָה בֶּן אַחִיקָם - מִנְהִיג הַיְהוּדִים שֶׁנִּשְׂאָרוֹ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

טבלת סכומים - ארבע תעניות צבור

במהלך הדורות נקבעו התאריכים הבאים כימי צום, בשל מספר צרות שארעו בהם:

תאריך	שם הצום	הסבה והארוע
ג' בתשרי	צום גדליה	* על הריגתו של מנהיג יהודי - גדליה בן אחיקם.
ו' בטבת	עשרה בטבת	* החל המצור על ירושלים על ידי נבוכדנאצר.
י"ז בתמוז	שבועה עשיר בתמוז	* נשתברו הלוחות. * בטל קרבן התמיד. * הבקעה העיר בבית שני. * שרף אפוסטומוס הרשע את התורה. * העמד צלם בהיכל.
ט' באב	תשעה באב	* נגזר על אבותינו במדבר שלא יכנסו לארץ ישראל. * חרבו שני בתי המקדש. * נלכדה העיר "ביתר". * חרש טורנוסרופוס הרשע את הר הבית.

חודש תמוז

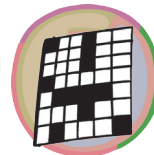
שאלות חזרה

1. כתבו מהן ארבע תעניות ציבור.
2. מדוע אנו צמים בעשרה בטבת? (סעיף א)
- 3* כתבו את חמש הצרות שאירעו לעמנו ב-י"ז בתמוז. (סעיף ב)
4. א. מדוע אנו צמים ב-ג' בתשרי? (סעיף ד)
ב. כיצד נקרא צום זה?
5. העתיקו את הטבלה למחברת וסמנו באילו חודשים יש תעניות ציבור.

תשרי	חשוון	כסלו	טבת	שבט	אדר
ניסן	אייר	סיוון	תמוז	אב	אלול

תשבץ

						ת	
						ש	
						ו	
						ב	
						ה	

1. היום שבו נחרבו שני בתי המקדש.
2. היום שבו החל המצור על ירושלים.
3. תוקן על הריגתו של מנהיג יהודי.
4. היום שבו הועמד צלם בהיכל.
5. מטרת הצום.

פָּרָק מו - דִּינֵי יָמֵי בֵּין הַמְצָרִים

מבוא

חרבן הבית

- חרבן בית המקדש הראשון בימי צדקיהו המלך, וחרבן בית שני בימי רבי יוחנן בן זכאי, ושניהם בתשעה באב היו.
- "מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב, אמרו: כשחרב בית המקדש בראשונה - אותו היום תשעה באב היה, ומוצאי שבת היה, ומוצאי שביעית היתה, ומשמרתו של יהויריב היתה, והלויים היו אומרים שירה ועומדים על דוכנם... משחרב הבית בראשונה, נתקבצו פתות פתות של פרחי כהנה ומפתחות ההיכל בידם, ועלו לגג ההיכל ואמרו לפניו: רבנו של עולם הואיל ולא זכינו להיות גזברין נאמנים, יהיו מפתחות מסורות לך, וזרקום כלפי מעלה, ויצתה בעין פסת יד וקבלתם מהם, והם קפצו לתוך האור (האש)" (מסכת תענית, דף כט, עמוד א)

א. ב-י"ז בתמוז הבקעה העיר (בימי הבית השני), וב-ט' באב נשרף הבית, מה שהביא לחרבנו המדיני המחלט של עם ישראל. הימים שבין י"ז בתמוז ל-ט' באב נקראים "ימי בין המצרים".

חודש תמוז

- ב. בימים אלו נוהגים מנהגי אבלות, יש נוהגים לא לטואת נשים בימים אלו, ויש הנוהגים לא להסתפר ולא להתגלח בימים אלו.
- ג. יש נוהגים לא לברך ברפת "שהחיינו" בימים אלו, כי איך יברך "שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה" והוא זמן חרבן, לכן אין לאכל פרי חדש או ללבש בגד חדש בימים אלו, אולם בשבת יש מקלים בכך.
- ד. יש הנוהגים מנהגי אבלות רק מראש חודש אב או בשבוע שחל בו תשעה באב.

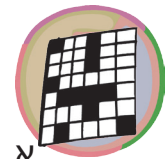
שאלות חזרה

1. א. כיצד נקראים הימים שבין י"ז בתמוז ל-ט' באב? (סעיף א)
- ב. עיינו בלוח השנה וכתבו מהו מספר הימים בימים שבין י"ז בתמוז ל-ט' באב.
2. כתבו מנהגים הידועים לכם בימים אלו. (סעיף ב)
3. א. כתבו ממתי נוהגים בביתכם אבלות בימים אלו (מ-י"ז בתמוז, או מראש חודש אב או בשבוע שחל בו תשעה באב).
ב. שאלו את הוריהם אילו מנהגי אבלות נוהגים בביתכם?
4. מדוע אנו נמנעים מלברך ברפת "שהחיינו" בימים אלו? (סעיף ד)

סדרו את האותיות שהתערבבו במחברת והסבירו אותן.

- א. מיי בין מצרעים ב. שעתה באב ג. בעשה שער בתמוז

מעשה שהיה

היום נולד המשיח

אותו היום שנכנסו הרומאים לירושלים והחריבו את בית המקדש, הנה הרחק מירושלים יהודי שהיה עסוק בחרישת שדהו. בגלל המרחק מירושלים, לא ידע כלל כי נכנסו אויבים לירושלים ושרפו את בית המקדש.

בעודו חורש עם פרתו, לפתע הפילה הפרה את עצמה על הארץ. נבהל האיש מאוד והחל להכות את הפרה כדי שתקום מרבעה ותחוש, אך כל המכות לא הועילו כלום, והיא לא זזה מרבעה.

עודו עומד ותוהה לפשר מעשיה המוזרים של הפרה, שמע לפתע קול קורא אליו ואמר: "מה לך מכה את הפרה? עזב אותה כיון שהיא צועקת על חרבן הבית ועל בית המקדש שנשרף היום".

שמע זאת האיש, נחרד, ומיד קרע את בגדיו ותלש את שערו, נתן אפר על ראשו, והחל לבכות.

עודו מבכה את חרבן בית המקדש, ולפתע עמדה הפרה על רגליה והחלה משמיעה קולות של שמחה. תמה האיש מאוד ולא הבין מה ארע לפרה לפתע. עודו מתפלא, שמע קול קורא אליו: "הנה יכל לקום ולחוש שנית עם הפרה, כי ברגע הזה נולד המשיח".

שמע זאת האיש, רחץ פניו, קם ושמח. הלך לביתו ולקח רצועות ארפות של משי שהיו שמים בעריסת התינוקות. לקחן ועלה לירושלים.

חודש תמוז

כְּשֶׁהִגִּיעַ לִירוּשָׁלַיִם, נָתַן אֶת רְצוּעוֹת הַמָּשִׁי עַל זְרוּעוֹתָיו וְקָרָא בְּרוּחַב הָעִיר: "מִי יִרְצֶה לְקַנּוֹת רְצוּעַת מָשִׁי לְבָנוּ אוֹ לְבֵתוֹ?" שָׁמְעָה שְׂכָנְתָּ אִם-הַמָּשִׁיחַ אֶת קְרִיאָתוֹ וְאָמְרָה לוֹ: "לֶךְ לְבֵית פְּלוֹנִית מִפְּנֵי שֶׁנּוֹלַד לָהּ יֶלֶד."

הֵלֵךְ לְבֵית הָאִשָּׁה וּשְׂאָלָהּ: "מָה שְׁמוֹ שֶׁל בְּנִיךָ?" "מִנְחָם בֶּן עַמְיָאֵל", הִשִּׁיבָה הָאִם.

"אוֹלֵי תִרְצִי לְקַנּוֹת רְצוּעָה לְבְנִיךָ?"

עֲנָתָה הָאִשָּׁה וְאָמְרָה: "לֹא אֶקְנֶה לְתִינוּק שָׁלִי, כִּי הוּא נּוֹלַד בַּיּוֹם שֶׁנִּחְרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, אֲרוּר הַיּוֹם שֶׁהוּא נּוֹלַד בּוֹ."

לֹא שָׁם הָאִישׁ יָלַד לְדַבְרֶיהָ, וּמִיָּד בָּא אֶל הַתִּינוּק, נָשְׁקוּ עַל רֹאשׁוֹ וְנָתַן לוֹ רְצוּעָה אַחַת, וּבִקֵּשׁ מֵהָאִם לְשַׁמֵּר עָלָיו, וְהֵלֵךְ לְבֵיתוֹ. מֵאָז הָיָה בָּא לִירוּשָׁלַיִם בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה, וְהָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית הָאִם וְדוֹרֵשׁ בְּשָׁלוֹם הַיֶּלֶד.

בְּאַחַת הַשָּׁנִים בָּא לִירוּשָׁלַיִם וְנִכְנַס לְבֵית הָאִם. מִיָּד כְּשָׂרְאָתָה הָאִשָּׁה אֶת הָאִישׁ, פָּרְצָה בְּכַיִ: "אֵין לִי מִנְחָם - שְׁהִרִי נִגְנָז."

(עַל פִּי מְדַרְשׁ זוֹטָא, מְגַלֵּת אֵיכָה)

מעמד אמירת קינות בתשעה באב בכותל

מעשה שהיה

גמילות חסדים

”על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים... על גמילות חסדים כיצד?”

הרי הוא אומר כי חסד חפצתי ולא זבח (הושע ו, ו)...

פעם אחת הָיָה רֶבֶן יוֹחָנָן בֶּן זִכְאִי יוֹצֵא מִירוּשָׁלַיִם וְהָיָה ר' יְהוֹשֻׁעַ הוֹלֵךְ אַחֲרָיו וְרָאָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ חָרֵב. אָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ: אוֹי לָנוּ עַל זֶה שֶׁהוּא חָרֵב מִקוֹם שֶׁמִּכְפָּרִים בּוֹ עוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

אָמַר לוֹ: בְּנֵי אֵל יָרַע לָךְ, יֵשׁ לָנוּ כַּפָּרָה אַחַת שֶׁהִיא כְּמוֹתָהּ. וְאַיִזְהָ? זֶה גְּמִילוֹת חֲסָדִים, שֶׁנֶּאֱמַר: כִּי חֲסֵד חִפְצָתִי וְלֹא זָבַח, (הוֹשֻׁעַ ו, ו).

שָׁכַן מְצִינוּ בְּדְנִיאל אִישׁ חֲמוּדוֹת שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק בְּגְמִילוֹת חֲסָדִים.

וְיָמָּה הֵן גְּמִילוֹת חֲסָדִים שֶׁהָיָה דְנִיאל מִתְעַסֵּק בָּהֶם?

חודש תמוז

אם תאמר עולות וזבחים מקריב בכבד, והלא כבר נאמר:
השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם
במקום אשר יבחר ה'... שם תעלה עולותיך, (דברים יב, יג-
יד), **אלא מה הן גמילות חסדים שהיה מתעסק בהן?**
היה מתקן את הפלה ומשמחה ומלוא את המת ונותן פרוטה
לעני ומתפיל שלשה פעמים בכל יום ותפלתו מתקבלת
ברצון...". (אבות דרבי נתן, פרק ד)

ת.ו.ש.ל.ב.ע

"וכי מי אני?

ומי עמי?

כי נעצר לח להתנדב כזאת,

כי ממך הכל ומידך נתנו לך!"

(דברי הימים א כט, יד)

